

Др Мирча Маран¹

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”

Вршац

Милена Јовишић²

Музичка школа „Јован Бандур”

Панчево

UDK: 371.315.2

ISBN: 978-86-7372-257-3, 23 (2018), p.252-263

Оригинални научни рад

ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНА УЛОГА ЗАВИЧАЈНИХ ЗБИРКИ, ЛОКАЛНИХ МУЗЕЈА И ГАЛЕРИЈА У РАДУ СА ДЕЦОМ ПРЕДШКОЛСКОГ И ШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Резиме: У раду је приказана делатност локалних музеја и збирки у појединим местима јужног Баната и могућност њихове сарадње са образовним установама са циљем побољшања квалитета наставних садржаја у раду са децом предшколског и школског узраста. Таква врста активности омогућава и деци из руралних средина да искажу своју даровитост, у ситуацији у којој се већина установа таквог типа (музеји, збирке, галерије, позоришта, културно-историјски споменици), у којима се чува и негује материјална и нематеријална баштина, налази у градској средини. Већина сеоске деце, због географске удаљености, није у могућности да чешће посећује градске установе тог типа, међутим, у појединим селима постоје локални музеји и збирке који омогућавају просветним радницима да децу на лицу места, путем посета, предавања и радионица, упознају са цивилизацијским вредностима завичаја и да тако код њих пробуде интересовање за историју, уметност, етнологију. На основу спроведеног упитника у два места у којима постоје такве збирке, констатује се да просветни радници ипак не посвећују довољно пажње таквим садржајима и да се јавља потреба да се у самом раду са студентима – будућим васпитачима, учитељима и професорима, унесе више наставних садржаја и активности којима би се повећале њихове компетенције у овим областима.

Кључне речи: завичајне збирке, музеји, културна баштина, сарадња са школом.

Увод

Образовно-васпитни рад у предшколским и школским установама подразумева, поред низа других садржаја, и упознавање са цивилизацијским вредностима места пребивалишта и његове уже или шире околине, за које се врло често користи појам *завичај*. Упознавање са главним карактеристикама, културним (материјалним и нематеријалним) наслеђем и вредностима завичаја, представља саставни део наставних и ваннаставних активности, који се могу препознати у задацима појединих наставних предмета у основној и средњој школи, почевши са *Светом око нас* (трећи разред основне школе),

---

¹ mirceam@live.com

² milena.jovishic@gmail.com

Природом и друштвом (четврти разред), па затим преко историје, географије, ликовне и музичке културе, до матерњег језика и других наставних предмета.

Постоје разне могућности упознавања завичаја у оквиру наставних и ваннаставних активности, како кроз рад у самој учионици, тако и кроз посете музејима, споменицима културе (цркве, дворци, тврђаве), библиотекама, галеријама, парковима и другим местима које чине део завичајне културне баштине. Када је реч о предшколским установама, основним и средњим школама у градовима, чињеница је да су деца која похађају ове установе у предности у односу на децу из сеоских школа и вртића, зато што се горепоменуте установе у којима се могу одвијати садржаји који се односе на упознавање историје, културе, традиција и знаменитих личности завичаја (и не само њега), највећим делом налазе у градовима. Најпознатији музеји, библиотеке и споменици су на тај начин много приступачнији градској него сеоској деци и у том смислу сеоској деци су делимично ускраћене могућности да посете неку изложбу, да прате неку културну манифестацију или друге садржаје које се односе на ову област, из једноставног разлога што наставници не могу увек организовати превоз до најближег града у којима се одвијају такви културни садржаји. Васпитачи, учитељи и професори који су запослени у образовним установама у граду могу са децом чешће да посећују установе од значаја за ову тему, да погледају изложбе, слушају предавања, одрже радионице или друге активности и да на тај начин квалитет образовно-васпитног рада у овим областима буде задовољен, а истовремено да региструју даровитост код васпитаника, полазећи од чињенице да се налазе у местима где људи могу да пронађу, истраже и тестирају своје идеје (Milutinović, 2010: 220). У савременом друштву, музеј није окренут само чувању, обради и презентацији предмета – материјалних историјских извора, „већ постаје место реализације креативних идеја” (Јовановић, 2009: 192). Истраживања спроведена са ученицима основних школа показују да је и степен усвајања и трајности знања из појединих тема везаних за прошлост већи уколико се одређена наставна јединица обрађивала у музеју, него код ученика који су исту тему обрадили у учионици (Јовановић, 2009: 206–206).

Наравно, то не значи да су деци у сеоским вртићима и школама потпуно ускраћени такви садржаји, зато што и њихови наставници могу повремено организовати превоз до града где би се ученици упознали са културном баштином која се налази у установама које су задужене за бригу о њој. Чињеница је да је то технички теже изводљиво него када је реч о градским образовним установама, али није неизводљиво и повремено кратки излети са циљем да се посети нека изложба, споменик културе и сл. чак се и препоручују наставним кадровима који раде у сеоским школама.

Поред тога, у појединим местима постоје локалне завичајне збирке, сеоски музеји, споменици културе и друге установе и објекти који могу одлично послужити васпитачима и наставницима у сеоским срединама да осмисле разне наставне садржаје из упознавања материјалне и нематеријалне баштине завичаја, полазећи од става да су музеји „места где људи свих узраста могу учити властитим темпом, задовољити своју радозналост, употребити

своје способности да обликују питања или дају одговоре и објаснити другима шта су научили” (Milutinović, 2010: 220). У овом раду имамо намеру да прикажемо могућности сарадње школа и вртића са неким завичајним збиркама, сеоским музејима, галеријама и споменицима културе са простора Баната, које могу да буду врло интересантне и корисне у образовно-васпитном раду. Једна од главних недостатака и препрека када је реч о квалитету таквих садржаја у сеоским музејима, збиркама и галеријама лежи у чињеници да у већини тих установа не постоје кустоси, музејски педагози или други стручни кадрови компетентни за рад са посетиоцима, пре свега са децом предшколског и школског узраста, тако да је у ствари тај задатак препуштен у овој ситуацији просветним радницима – васпитачима, учитељима и професорима.

Један од главних циљева музејских педагога јесте да деци приближе историју и њено значење *учитељице живота*, као и сам историјски садржај, „крз музејске предмете и њихову интерпретацију и јасну контекстуализацију” (Hotko, 2010: 233). Музеји у савременом свету имају бројне педагошке предности и велике шансе да буду претходница образовних промена (Милутиновић, 2008: 334). А како ће се то урадити у недостатку музејских педагога, у сеоској средини, остаје у надлежности самих локалних просветних радника, и зависиће од њихове снажљивости, заинтересованости за такве видове активности, али и компетенција стечених у току самог школовања.

Завичајне збирке и сеоски музеји у Банату

Културно наслеђе, које се може врло корисно и ефикасно употребити у образовно-васпитном раду са децом, може се поделити на неколико група (Selimović, 2017: 150): градитељско наслеђе (непокретности, споменици културе), покретно наслеђе (изложено у разним музејима, галеријама и библиотекама), нематеријално наслеђе (усмена традиција, занати, сценска уметност, ритуали и празници, друштвена пракса, традиционална уметност), подручја духовних вредности (светилишта итд.). У нашем раду бавићемо се, конкретно, завичајним збиркама и сеоским музејима у Банату.

На просторима Баната постоји неколико врло интересантних и богатих збирки старина, које у себи садрже археолошки и етнолошки материјал, уметничка дела, старе фотографије, документа, књиге и периодику, као и друге материјалне и писане изворе веће или мање историјске и културне вредности. Сâм појам завичај може да подразумева у ужем смислу речи само место боравка, али у ширем смислу речи обухвата и ужу или ширу околину или чак целу област у којој се налази село или град у коме неко живи. У том смислу, завичајна збирка може бити локална (обухвата само одређено насеље – село или град), субрегионална (обухвата насеље са ужом или широм околином) и регионална (покрива целу област). Завичајне збирке из руралних места Баната већином припадају другој категорији – субрегионалним збиркама. Обично, завичајне збирке подразумевају само књижне фондове у појединим библиотекама (публикације које се односе на завичај или су настале у завичају), али у ширем смислу појам обухвата тоталитет материјалних,

писаних и других историјских извора који се чувају у таквим збиркама. За такву врсту збирке се могу користити и други појмови, као што су сеоски музеј, локални музеј и сл., иако, по правилу, те установе нису регистроване као музеји. У сваком случају, без обзира како их називали, чињеница је да такве установе/збирке доприносе бољем упознавању локалне културе и историје, јачању поштовања према сопственој историји и традицији, у туристичко-маркетиншке сврхе, али могу послужити и у васпитно-образовном раду са децом предшколског и школског узраста која живе у том насељеном месту.

У Банату постоји већи број сеоских „музеја”, галерија, приватних завичајних збирки које су доступне посетиоцима и које нису све у потпуности уређене по критеријумима које признаје савремена музеологија, али упркос томе, оне имају своју вредност и своју улогу у културном животу тог поднебља, у јачању историјске свести и локалног и регионалног идентитета његових грађана. Међу њима, поменућемо локалне музеје и галерије у Идвору, Ковачици, Уздину, Добрици, Новом Милошеву итд., а у нашем раду ћемо се конкретно бавити музејским збиркама у Банатском Новом Селу код Панчева и Гудурици код Вршца.

Завичајна збирка Стевана Ђаконовића у Банатском Новом Селу

Једна од најзначајнијих таквих збирки је Завичајна збирка Ђаконовић у Банатском Новом Селу код Панчева (Баба и Јовишић, 2016: 98), која је кроз досадашње активности у свом месту, али и у околини, постигла запажене резултате и постала позната широј јавности.

Колекционар Стеван Ђаконовић (1921–2004) из Банатског Новог Села од ране младости се бавио сакупљањем старих ствари захваљујући чему је настала богата збирка старина која је делимично изложена у породичној кући овог Новосељанина. Све је почело тридесетих година прошлог века када је Стеван са оцем Јованом (солунашем, а касније и немачким логорашем) и мајком Јелом дошао у Банатско Ново Село из црногорског приморја. Некако баш у то време Стевана је почело да интересује сакупљање старих ствари од када и датирају сачувани стрипови Мики Мауса, које је Ђаконовић исецао из „Политике” и укоричио 1938. године. Овај новосељански хроничар, како је бринуо о садашњости кроз радне акције и бављење новинарством, тако се озбиљно интересовао и за прошлост Новог Села, које је заволео као што се воли родно место. Сакупљао је све што је било везано за прошлост села и околине.

Већ у првој просторији, на улазу у дом Ђаконовића, изложене су слике рађене у техници уље на платну и цртежи са мотивима села. У следећој просторији, поред слика, истичу се збирке урамљених значки и привезака, као и део библиотеке. Колекцију слика употпуњује серијал портрета познатих српских писаца и историјских личности. Највише експоната смештено је у тзв. радној соби. Ту се могу видети стари археолошки и етнолошки предмети, разгледнице, маркице, печати, значке, докумената, плакати, књиге, новине првенствено са територије Банатског Новог Села и Панчева, али и осталих

крајева земље, па и света. Тај целокупни материјал прати развој Новог Села од друге половине XIX века до данашњих дана.

По повратку из рата, већ од 1946. године Ђаконовић је почео да се бави новинарством пишући у наредних неколико деценија искључиво о актуелностима у Новом Селу за „Панчевац”, „Тамиш”, „Дневник” и „Либертатеа” (рум. Libertatea). Пошто је уредно исецао и чувао своје, али и текстове колега новинара који су писали о Новом Селу, данас то представља једну изузетну базу података о дешавањима и развоју овог села у другој половини XX века.

Посебно место у Завичајној збирци имају старе фотографије, као и књиге и документа на језицима који су се говорили у Банатском Новом Селу од његовог оснивања 1765. године, а то су немачки, мађарски и, наравно, српски и румунски који се и данас чују на улици и у школи. Ови примарни извори већ сами доста говоре о животу у селу у претходним вековима и о људима који су живели и радили у Новом Селу. Фотографија граничарске куће и старе школе сведочи да је село још крајем XVIII века било у оквиру Војне границе, а да су деца граничара ишла у школу, затим ту су сеоске разгледнице из 1906. са тројезичним натписом, фотографије српског (1906) и румунског (1926) црквеног друштва, Добровољног ватрогасног друштва, Соколског друштва, Црвеног крста итд. Неке фотографије са портретима Новосељана, појединачним и породичним, старе су и преко сто година, а радили су их панчевачки и вршачки ондашњи фотографи. На њима се виде Новосељани у најбољим оделима, у својим двориштима или фотостудијама.

На фотографијама су забележена и дешавања у селу као што су прослава годишњице Српског црквеног певачког друштва из 1906, аеромитинг код „свињског бунара” из 1936. године, вршидбе пшенице, вашари од пре 60 година, изградња нове основне школе итд.

Документа говоре како је основано Коло младих Срба и Српкиња 1920. године, Удружење занатлија 1888. године, како се штедео новац у сеоској банци „Сентинела” до Другог светског рата, како су организоване игранке и маскенбали почетком XX века, како су у прошлости изгледале легитимације, сведочанства и ђачке књижице.

Посебан значај овој збирци дају археолошки и етнолошки предмети. То су детаљи из свакодневице Новосељана у XIX и XX веку међу којима се могу наћи ручно прављени ексери, кремени помоћу којих се палила ватра, справице за ручну бербу кукуруза, шлемови и чекић ватрогасног друштва, пегле на жар, кантари, млинови за кафу итд. Најзначајнији експонат из ове збирке је камена чекић-секира са отвором за држаље нађена на локалитету сеоске циглане на путу за Панчево, која припада Баден култури (2600–2400. г. п. н. е.), а која је била излагана у Народном музеју у Вршцу и Панчеву.

Велики труд и стрпљење Ђаконовић је улагао не само да сакупљено сачува, већ и да среди и обради како би посетиоци могли што боље да се упознају са прошлошћу Новог Села. Неке од активности Завичајне збирке су организовање изложби старина које су до сад одржаване у новосељанском Дому културе и Народном музеју у Панчеву, а многи дипломци користе

литературу из фондова ове збирке приликом писања семинарских и матурских радова.

Након смрти Стевана Ђаконовића, о збирци брине његова унука Милена Јовишић, професорка биологије. Улагања у Завичајну збирку Стевана Ђаконовића зависила су увек искључиво од могућности власника, почев од набавке канцеларијског материјала, израде полица, припреме и штампања промотивног и изложбеног материјала за изложбе итд.

У Завичајној збирци Стевана Ђаконовића одувек је постојала отвореност за сарадњу са медијима, али и са локалним институцијама, пре свега месном школом, Историјским архивом и Народним музејом у Панчеву, као и са појединцима који су били или су заинтересовани за било који вид истраживања и упознавања са прошлошћу Банатског Новог Села. Тако је у књизи утисака забележено неколико гостовања ученика историјске секције месне Основне школе „Жарко Зрењанин” током 1990-их година. У новије време збирку је посетила група панчевачких основаца за које су, поред упознавања са сталном поставком, припремљене нумизматичарске и филателистичке радионице. У међувремену, средњошколци и студенти повремено долазе да траже материјал за своје семинарске, матурске и дипломске радове, чији примерци се чувају на посебној полици Ђаконовићеве библиотеке.

Још један вид упознавања шире јавности са експонатима Завичајне збирке Стевана Ђаконовића је кроз организовање изложби. Од 2003. године одржане су три изложбе у новосељанском Дому културе и једна у Народном музеју у Панчеву. На изложбе у Банатском Новом Селу увек су позивани наставници, учитељи и ученици месне основне школе који су организовано долазили да виде поставку. Том приликом они су имали могућност и да чују нешто о постављеним експонатима од координаторке Ђаконовићеве збирке која је обично и ауторка поставке. Приметно је да деца и нижих и виших разреда показују интересовање за овакав вид ваннаставних активности, посебно зато што је реч о тематици везаној за место у коме живе.

Сеоски музеј-етно соба у Банатском Новом Селу

На иницијативу чланова Одељења за културу и уметност ДАК из Банатског Новог Села основан је 2002. године Сеоски музеј-етно соба. Идеја да експонати буду изложени под кровом месног Дома културе наишла је на одобрење тадашњег директора Синише Којића. Етно соби је додељен простор на првом спрату ове установе, где се и данас налази. Поставка, о којој брину двојица ентузијаста, Илије Баба и Бајо Живковић, настала је захваљујући поклањању експоната чланова ДАК-а, али и многих мештана. Значајније допуне колекција је имала од 2004. до 2006. и 2016. године.

Етно соба (Баба, Јовишић, 2016: 50) располаже са две просторије у којима је колекција подељена на различите тематске целине. У првој просторији, у коју се улази, на столу доминирају изложена документа међу којима се налази списак граничара дужника из 1847. године, обавештење

Радикалне странке из 1938-9. године, банкарски и купопродајни уговори за земљу, разне потврде итд. Из библиотечног фонда ове збирке треба истаћи најстарија издања као што су књига о крсташким ратовима из 1842. године, Црквени календар из 1828. године, „Ефрему Обреновићу на Ђурђевдан” од Георгија Лазаравића (1829), Октоих из 1826. године од Константина Дијаконовића Логе.

Зидове кресе урамљене црно-беле фотографије Новосељана и то портрети мештана и војника, али има и породичних фотографија, затим оних које дочаравају културни, друштвени и свакодневни живот људи у Новом Селу из даље прошлости. Своје место имају и урамљена ордења и медаље из Првог и Другог светског рата, као и збирка старог металног и папирног новца.

Посебну пажњу плени збирка предмета коришћених у пољопривреди као што су ланац за мерење земље из 1855. године (време пре метричког мерења), дрвени и метални плугови, ручна машина за запрашивање воћа, прекрупач, дрвена машина за прављење поводаца за коње и краве, ручна сејачица за једно семе итд. Ту се могу видети и разни предмети из свакодневног живота међу којима су карабитне лампе за осветљење, свећњаци, кадионица стара преко 130 година, сватовске и војне чутурице из Првог и Другог светског рата, бокали, пивска флаша Игњата Вајферта, ножеви, бајонети, разбој за ткање, стари женски накит, кутијице за пудер, печати итд.

Посебан кутак Етно собе је издвојен за ношњу, као и за женске ручне радове. У румунску ношњу спадају изложени кожух, чојани прелуци, женска свечана ручно везена обућа, поред које се могу видети српски дечји јелек, сукња и кошуља, босанске торбице и јелеци. О умећу вредних женских руку сведоче изложени везени пешкири, стољњаци, куварице са почетка XX века.

Дуги низ година од оснивања Етно собе није се улагало у овај мали музеј, а после неког времена дошло је и до смањења активности и пропадања простора. Захваљујући одобреним средствима за пројекте на покрајинским и градским конкурсима, Дом културе на челу са директором Сорином Бољанцем опет је оживео овај кутак 2012. године са жељом да се нађе на културној мапи града Панчева и тако отвори своја врата свим љубитељима старина, али и заинтересованим истраживачима. У данашње време активности Етно собе се одвијају под окриљем Дома културе „3. октобар”.

Треба истаћи да су Етно собу претходних година посећивали историчари и етнологи из Србије и Румуније са великим интересовањем за њен садржај. Такође се бележе доласци ученика из месне школе организовано са васпитачима, учитељима или наставницима. До сад су Етно собу организовано посетили и ученици Економске школе из Београда, „Исидорине” школе из Панчева, група студената из пет европских земаља, стрип цртачи из Србије и иностранства који су учествовали на изложби „Гррр фестивала”.

Осим за поменуте најављене посете, којих је у просеку годишње око пет, Етно соба своја врата увек отвара за посетиоце током сеоске славе Духови (Света Тројица), те за велике сеоске манифестације као што су „Банатска труба” и „Банатски хлеб”. Плод сарадње са Народним музејом Панчево било је и учешће Етно собе на изложби „Румунска свадба” 2014. године у овој

панчевачкој установи културе. Исто тако, Етно соба своје експонате излаже и на тематским изложбама у галерији Дома културе у Банатском Новом Селу.

Резултати спроведеног истраживања

На основу спроведеног упитника са просветним радницима, може се констатовати да велика већина испитаних наставника и учитеља запослених у ОШ „Жарко Зрењанин” из Банатског Новог Села воде ученике у сеоски музеј у Дому културе и то учитељи више пута годишње, док наставници ређе или једном годишње, а свега двоје то до сад нису никад учинили.

Већина њих воде ученике више пута годишње на културне манифестације у месном Дому културе, као што су изложбе ликовних радова претежно локалних уметника, старих слика, ручних радова, докумената и фотографија, на изложбе Завичајне збирке Стевана Ђаконовића, приредбе, књижевне вечери, изложбе Удружења жена из Банатског Новог Села, концерте, на обележавање 250 година од оснивања села. Само неколицина наставника/ца то не чини, а наводе да за то нису имали прилику или да не постоје услови да се то спроведе, а неки истичу слабу информисаност и у вези са тим, потребу за бољом сарадњом на релацији Дом културе – школа и недостатак културних манифестација прилагођених деци школског узраста. Такође се наводи и незаинтересованост деце и ограничено слободно време за такве активности.

Већина просветних радника води ученике у посете музејима, галеријама или другим сличним установама ван места у ком раде. На основу упитника, осморо анкетираних то чине више пута годишње, а по шесторо једном годишње или ређе. Четворо наводи да то не чини из разлога финансијске природе. Једна учитељица је образложила да ученике трећег и четвртог разреда једном годишње води на изложбе у Панчево или Београд.

На питање како посете музејима доприносе васпитно-образовном развоју ученика/деце предшколског узраста, просветни радници су дали исцрпне одговоре. Они сматрају да то доприноси подизању свести о значају културе, уметности и културног наслеђа, формирању осећаја за лепо и вредно, од малена уче како се на таквим местима треба понашати, уче на шта треба обраћати пажњу, усмеравају концентрацију, доприносе развијању мишљења, самосталности, радозналости, интересовања, креативности. Неки сматрају да посете културним манифестацијама могу да допринесу квалитету наставног процеса, али и да научено на часу ученици виде у пракси и тако примене стечена знања. Неки истичу да то зависи и од интересовања сваког детета појединачно, али имају утисак да већину такве посете занимају. Истакнуто је и да добра припремљеност наставника и кустоса може умногоме допринети стицању нових знања као што су упознавање са историјом, традицијом, књижевношћу на један другачији начин у односу на класичан школски час.

Деца предшколског узраста у Банатском Новом Селу посећују сеоски музеј у Дому културе захваљујући својим васпитачицама. Једна од њих то чини једном годишње (сваке године са другом генерацијом), док друга више

пута годишње уз образложење да то чине кад им се укаже прилика. Предшколци такође одлазе и на културне манифестације у селу, као што су изложбе слика и ручних радова Удружења жена из Банатског Новог Села, на презентације књига.

Васпитачице воде децу у посете манифестацијама и ван села једном или више пута годишње. Сматрају да то доприноси културном развоју деце и богати дечје знање и искуство.

Када је реч о ученицима, две трећине испитаних ученика је посетило Спомен собу у Дому културе, а од њих велика већина организовано, са школом. Сви уопштено наводе шта су видели, а највише спомињу старе слике, оружје, оруђе, накит, ношњу. Без удубљивања наводили су да су у поставци видели и књиге, часописе, карте. Мали број њих наводи да су то предмети из прошлости села који им показују како су мештани некад живели, како су изгледале куће, улице или су пак били прецизни у навођењу, те су забележили да су видели плуг, дукате или војне предмете. Ту се свакако може уочити заинтересованост појединих ученика за историју, неговање традиције или уметности, па чак и препознати даровито дете са којим би се требало више радити на том пољу и усмеравати га у даљем раду у тим областима.

Велика већина испитаних ученика из Банатског Новог Села је посетила и музеје ван места у ком живе, већином са наставницима, али неколицина и у приватној режији. То су Природњачки музеј у Новом Саду, Музеји Николе Тесле, Михајла Пупина и кнегиње Љубице, а обилазили су и Виминацијум и Сремске Карловце. Највише утисака на њих су оставиле препариране животиње, кости мамута, фосили изумрлих животиња, ношње, старо оружје и војне униформе, чесма са четири главе (у Сремским Карловцима), изуми Николе Тесле, тајни тунели и староримски гробови.

Галерија „Роберт Хамерштил” и збирка у римокатоличкој цркви у Гудурици

Село Гудурица у близини Вршца је надалеко познато по разним знаменитостима, пре свега као једна мултикултурална средина, у којој живи велики број народа и етничких група, постоји неколико конфесија, али и по чувеним виноградима и винским подрумима, које посећује велики број туриста. Године 2010. је у згради Дома културе у Гудурици постављена стална поставка – галерија слика чувеног аустријског сликара Роберта Хамерштила, који је пореклом Вршчанин (рођен 1933). Стваралачки почеци Роберта Хамерштила збивају се након његовог преласка у Аустрију, иако је прва сазнања о сликарству добио још у Вршцу, где је провео детињство (Hammerstiel, 2017: 3). Пошто је проглашен почасним грађанином Вршца, 2010. године је овај уметник поклонио граду стотинак својих слика, графика и радова у комбинованој техници³. Тридесетак Хамерштилових дела је изложено

---

³ <http://www.muzejvrsac.org.rs/Lokacijaltem.aspx?lokacija=hamerstil&lang=sr> (преузето 17. 4.2017).

у згради Дома културе у Гудурици, у којој је некада живела сликарева мајка, а поставка данас припада Градском музеју у Вршцу⁴.

У парохијском дому римокатоличке цркве у Гудурици локални свештеник Михај Гергел је приредио малу поставку артефаката од којих су највећи део предмети који су раније припадали овој цркви, али се могу видети и други врло интересантни експонати из верске прошлости овог места.

Када је реч о Основној школи „Моша Пијаде” у Гудурици, потребно је рећи да је упитник попунило седморо просветних радника (од којих једна васпитачица деце предшколског узраста). Већина просветних радника није никад са децом посетило неку изложбу, а они који јесу, чинили су то „ређе”. Разлог слабог одласка у музеј са децом је, како кажу, чињеница да мора да се организује превоз до најближег града (Вршац). Већина испитаних просветних радника, изгледа, није ни обавештена да у самом месту постоје две збирке које деца могу да посете. Васпитачица деце предшколског узраста тврди да је са децом посетила галерију Роберта Хамерштила, али и неке културне манифестације које се сезонски организују у овом месту. Иако ретко воде децу у посету музејима/збиркама, већина просветних радника се слаже да су такве посете корисне, јер „децу треба упознати са традицијом и културном баштином свог народа”, да такве посете „развијају монотонију свакодневног рада”, да доприносе упознавању културног наслеђа и локалне историје.

Упитник је попунило и 15 ученика седмог и осмог разреда основне школе у месту, од којих сазнајемо да су ван места посетили Меморијални музеј „Михаило Пупин” у Идвору и Природњачки музеј у Београду. На питање шта су видели у музејима које су посетили, одговори су прилично сиромашни: „скелете од диносауруса”, хладно оружје, слике, стари новац, униформе, без неких додатних објашњења и опширнијих описа. Слабији контакт деце са локалним збиркама се може објаснити чињеницом да већина просветних радника који раде у поменутој школи не живи у самој Гудурици. Пошто у школи не постоје паралелна одељења, они су запослени у више образовних установа у околним местима; самим тим већина наставника не може да обезбеди пуну норму, тако да проводе у овој школи свега дан-два седмично и аутоматски је и њихова сарадња са локалном средином мањег интензитета него у претходном примеру из Банатског Новог Села.

Закључак

Закључак је да, услед слабо организоване сарадње школе и музејских установа, деца из сеоских школа нису у могућности да се у задовољавајућој мери упознају са музејским збиркама и другим установама које су значајне за неговање културне баштине и локалне историје, да нису довољно упозната са културним и уметничким садржајима који се налазе у њиховој непосредној близини. Ако се узме у обзир чињеница да се учење у музејима може одредити „као промена у знању, вештинама, ставовима, веровањима, осећањима и

---

⁴ Након спровођења нашег истраживања, збирка је пренета из Гудурице у Градски музеј у Вршцу, где се налази и данас.

концептима, као активан процес који је најчешће самоуправљен, искуствен” (Милутиновић, 2008: 334), онда су деца из сеоских школа и вртића добрим делом ускраћена тим променама које највећим делом важе само за децу из градских образовних установа. Због тога је потребно у првом реду стимулисати просветне раднике да покажу веће интересовање и већу компетентност за овај значајан садржај васпитно-образовног рада са децом, зато што деца често реагују позитивно на учење кроз игру и властито искуство (Hotko, 2010: 236). Интересовање за те садржаје почиње да се стиче још у предшколско доба и наставља да се развија током даљег школовања. Императив је да се у самом раду са студентима – будућим васпитачима, учитељима и професорима, унесе више наставних садржаја и активности којима би се повећале њихове компетенције у овим областима, чији би резултат био не само чешће „излажење” из учионица и посета музејским установама, збиркама, галеријама, библиотекама, споменицима културе итд., него и примена дидактичких активности на лицу места, од предавања, преко радионица и неких других видова васпитно-образовног рада.

Литература:

- Баба, И., Јовишић, М. (2016). *Банатско Ново Село. Људи и догађаји*. Банатско Ново Село.
- Барбу, Д., Васић, Н. (2005). *Основна школа „Моша Пијаде” у Гудурици*. Гудурица.
- *Robert Hammerstiel. Приче у слици – У потрази за идентитетом* (2017): Вршац. Градски музеј.
- Јовановић, М. (2009). Улога музеја у процесу упознавања ученика са прошлошћу. *Узданица*, бр. 2. Јагодина: Педагошки факултет у Јагодини, 191–210.
- Milutinović, J. (2010). Učenje u muzeju. *Povijest u nastavi*, br. 2 (16). Zagreb: Srednja Europa, 217–229.
- Milutinović, J. (2008). Učenje u muzeju u svetlu Gardnerove teorije višestrukih inteligencija. *Rad Muzeja Vojvodine*. Novi Sad: Muzej Vojvodine, 333–338.
- Selimović, E. (2017). Upotreba kulturno-historijskog naslijeđa u nastavi historije: multiperspektivni pristup. *Baština sjeveroistočne Bosne*, VII. Tuzla: Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, 149–172.
- Hotko, J. (2010). Nastava povijesti u muzeju i uloga muzejskog pedagoga – Hrvatski povijesni muzej. *Povijest u nastavi*, br. 2 (16). Zagreb: Srednja Europa, 231–245.

Mirca Maran, PhD

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac

Milena Jovisic

Music School "Jovan Bandur", Pancevo

THE EDUCATIONAL ROLE OF HOMELAND COLLECTIONS, LOCAL MUSEUMS AND GALLERIES IN THE WORK WITH PRESCHOOL AND SCHOOL AGED CHILDREN

Abstract: The paper presents the work of local museums and collections in certain parts of South Banat and the possibility of their cooperation with educational institutions with the goal of increasing the quality of educational materials in the work with preschool and school aged children. Such

activity enables children from rural areas to express their creativity, despite the fact that most institutions of this type (museums, collections, galleries, theatres, cultural-historical monuments), in which the material and non-material cultural heritage is kept, are located in urban areas. Most children who live in villages, because of geographical distance, do not have the opportunity to visit such institutions often. However, in certain villages exist museums and collections which enable educational workers to familiarize children with civilizational values of their homeland through lectures and practical sessions, and by doing so awaken their curiosity for history, art and etymology. On the basis of a conducted questionnaire in two villages in which such collections exist, it was concluded that educational workers do not pay enough attention to such content. Therefore, there is a need to introduce more educational content and activities which would strengthen the competencies of future preschool and school teachers in this area.

Keywords: homeland collections, museums, cultural heritage, cooperation with schools.

